

Výzva nemeckému ľudu a kultúrnemu svetu!

Rudolf Steiner

text výzvy bol zverejnený v dennej tlači a tiež ako leták 5. 3. 1919
z nemeckého originálu preložil Andrej Szolgay

Nemecký ľud veril tomu, že ríšsky štátny útvar zriadený pred päťdesiatimi rokmi je pevne zomknutý na večné časy. V auguste 1914 sa domnieval, že vojnová katastrofa, na ktorej počiatku stál, preukáže neochvejnosť tejto stavby. Dnes môže hľadiť len na jej trosky. Po takejto skúsenosti sa musí dostaviť sebareflexia. Pretože tento zážitok ukázal, že názor trvajúci pol storočia – najmä prevládajúce myšlienky vojnových rokov – je tragicky pôsobiacim omylom. V čom spočívajú dôvody tohto osudového omylu? Táto otázka musí pohnať duše členov nemeckého národa k zamysleniu sa nad sebou. Od toho, či je prítomná sila k tomuto zamysleniu, závisí existenčná možnosť nemeckého národa. Jeho budúcnosť závisí od toho, či je schopný sa vážne pýtať sám seba: Ako som prepadol môjmu omylu? Ak si dnes položí túto otázku, tak ho osvieti poznanie, že pred polstoročím síce založil ríšu, avšak opomenul tejto ríši stanoviť úlohu na základe bytostného obsahu nemeckej národnosti.

Ríša bola založená. V počiatočnom období jej existencie bola prítomná snaha usporiadať jej vnútorné životné možnosti podľa požiadaviek, ktoré sa objavovali z roka na rok vychádzajúc zo starých tradícií a nových potrieb. Neskôr sa však prešlo k upevňovaniu a zväčšovaniu vonkajšieho mocenského postavenia založeného na materiálnych silách. S tým boli spojené opatrenia súvisiace so sociálnymi požiadavkami zrodenými v modernej dobe, ktoré síce vyhoveli mnohému z toho, čo prinášali z každodenné nutnosti, chýbal im však nejaký veľký cieľ, aký by mal vyplývať z poznania vývojových síl, ku ktorým sa moderné ľudstvo musí obrátiť.

Tak bola táto ríša postavená do svetovej súvislosti bez stanovenia zásadného cieľa oprávňujúceho jej existenciu. Priebeh vojnovéj katastrofy uvedenú skutočnosť vyjaviť smutným spôsobom. Až do jej vypuknutia nemal mimonemecký svet možnosť vidieť v chovaní ríše nič, čo by mu umožnilo vytvoriť si názor: správcovia tejto ríše naplňajú svetodejinné poslanie, ktoré nesmie zostať nepovšimnuté. Skutočnosť, že správcovia nenašli uvedené poslanie, nevyhnutne vytvorila v mimonemeckom svete mienku, ktorá je pre reálne uvažujúceho človeka hlbším dôvodom nemeckého kolapsu.

Od nezaujatého posúdenia tejto situácie závisí teraz nesmierne veľa pre nemecký národ. Uprostred tohto nešťastia by sa mal vynoriť úsudok, ktorý nebol schopný vzniknúť v posledných päťdesiatich rokoch. Namiesto obmedzeného premýšľania o najbližších požiadavkách súčasnosti by mal nastúpiť veľkorysý názor na život, ktorý usiluje o spoznanie vývojových síl moderného ľudstva prostredníctvom mocných myšlienok a venuje sa im s nebojácnu vôľou. Mal by vymiznúť malicherný tlak zneškodniť ako nepraktických idealistov všetkých tých, ktorí zameriavajú svoj pohľad

na tieto vývojové sily. Vymiznúť by mala namyslenosť a pýcha tých, ktorí si namýšľajú, že sú praktikmi, zatiaľ čo svojou obmedzenosťou maskujúcou sa za prax spôsobili nešťastie. Malo by sa zohľadniť to, čo vedľa o vývojových potrebách modernej doby povedať tí, ktorí boli vykričaní ako idealisti, avšak ktorí sú v skutočnosti naozajstnými praktikmi.

„Praktici“ všetkých smerov síce už dlhú dobu videli nástup úplne nových požiadaviek ľudstva, avšak tieto požiadavky chceli naplniť v rámci starých, prekonaných myšlienkových zvyklostí a inštitúcií. Tieto požiadavky vytvoril hospodársky život modernej doby. Ich uspokojenie cestou súkromnej iniciatívy sa zdalo nemožné. Prevod práce zo súkromnej na spoločenskú sa v *jednotlivých oblastiach* vnucoval jednej triede ľudí ako niečo nevyhnutné, a bol uskutočnený tam, kde sa to tejto ľudskej triede podľa jej životného názoru zdalo byť osožné. Radikálny prevod *všetkej* individuálnej práce na spoločenskú sa stal cieľom inej triedy, ktorá kvôli vývoju nového hospodárskeho života nemala žiadny záujem o udržanie pôvodných súkromných cieľov.

Všetky snahy, ktoré sa doteraz objavili v súvislosti s modernými požiadavkami ľudstva, majú jedno spoločné: vytvárajú tlak smerom k znárodneniu súkromného vlastníctva a počítajú pri tom s prevzatím toho, čo je súkromné, spoločensťami (štát, obec) vychádzajúcimi z predpokladov, ktoré nemajú nič spoločné s modernými požiadavkami. Prípadne sa aj počíta s modernými spoločensťami (napríklad družstvami), ktoré nevznikli v plnom zmysle týchto nových požiadaviek, ale ktoré sú vytvorené podľa myšlienkových návykov prevzatých zo starých foriem.

Pravdou je, že žiadne spoločensťo vytvorené podľa týchto starých myšlienkových návykov, nemôže prijať to, čo sa od neho očakáva. Sily doby si žiadajú poznanie sociálnej štruktúry ľudstva zohľadňujúcej niečo celkom iné, ako to, na čo sa dnes obvykle berie ohľad. Sociálne spoločensťa sa doteraz z veľkej časti vytvárali na základe sociálnych inštinktov ľudstva. Preniknúť inštinktívne sily plným vedomím je úlohou tejto doby.

Sociálny organizmus je členený podobne ako prírodný organizmus. A ako sa prírodný organizmus musí postarať o myslenie prostredníctvom hlavy a nie prostredníctvom pľúc, tak je pre sociálny organizmus nutné členenie na systémy, z ktorých žiaden nemôže prevziať úlohu iného, ale každý musí spolupôsobiť s ostatnými zachovávajúc si zároveň svoju samostatnosť.

Hospodársky život môže prospievať len vtedy, keď sa rozvíja ako samostatný článok sociálneho organizmu podľa svojich vlastných síl a zákonov, a keď do jeho štruktúry nevznáša zmätok to, že je pohlcovaný iným článkom sociálneho organizmu, ktorý pôsobí politicky. Tento politicky pôsobiaci článok navyše musí existovať v úplnej nezávislosti popri hospodárskom podobne, ako v prírodnom organizme existuje systém dýchania popri systéme hlavy. Ich zdravé spolupôsobenie nemôže byť dosiahnuté tým, že o oba články je postarané z jedného zákonodarného a spravovacieho orgánu, ale tým, že má každý svoje vlastné zákonodarstvo a svoju správu, ktoré aktívne spolupôsobia. Pretože politický systém musí zničiť hospodárstvo, ak ho chce prevziať; a hospodársky systém stráca svoje životné sily, keď sa bude chcieť stať politickým.

K obom týmto článkom sociálneho organizmu musí pristúpiť ešte niečo tretie, čo je vytvárané v úplnej samostatnosti a na základe vlastných životných možností: duchovná produkcia, ku ktorej patrí aj duchovný podiel na oboch ostatných oblastiach. Tento podiel im musí odovzdávať tretí článok s vlastným zákonným riadením a správou, ktorý však nimi nemôže byť spravovaný ani ovplyvňovaný inak ako len tým, že sa navzájom ovplyvňujú článkové organizmy existujúce vedľa seba v jednom prirodzenom celkovom organizme.

Už dnes je možné to, čo tu bolo vyslovené o nutnostiach sociálneho organizmu, úplne vedecky odôvodniť a vybudovať do všetkých detailov. V tomto pojednaní môžu byť dané iba smernice pre všetkých tých, ktorí sa chcú týmito nutnosťami zaoberať.

Založenie nemeckej ríše sa odohralo v dobe, v ktorej tieto nutnosti pristupovali k modernému ľudstvu. Správa ríše nechápala potrebu dať ríši úlohu vychádzajúcu z pohľadu na tieto nutnosti. Taký pohľad by jej nielen bol dal správnu vnútornú štruktúru, ale by aj bol prepožičal jej vonkajšej politike oprávnený smer. S takou politikou by nemecký ľud bol mohol spolunažívať s nenemeckými národmi.

Z nešťastia by teraz malo dozrieť poznanie. Mali by sme rozvinúť vôľu k možnému sociálnemu organizmu. Pred okolitý svet by nemalo predstúpiť nejaké Nemecko, ktoré už viac neexistuje, ale *duchovný, politický a hospodársky* systém by mal prostredníctvom svojich zástupcov ako samostatné delegácie vyjednávať s tými, ktorí zvrhli Nemecko – *to Nemecko*, ktoré sa kvôli chaotickému prepleteniu troch systémov stalo nemožným sociálnym útvarom.

Človek v duchu počuje praktikov, ktorí sa rozplývajú nad komplikovanosťou toho, čo tu bolo povedané, a ktorí považujú za nepohodlné čo i len premýšľať o spolupôsobení týchto troch telies, pretože nechcú vedieť nič o skutočných požiadavkách života, ale všetko chcú formovať podľa pohodlných požiadaviek *svojho vlastného* myslenia. Oni si musia jasne uvedomiť: buď sa človek podvolí a svojím myslením sa podriadi požiadavkám skutočnosti, alebo sa z nešťastia vôbec nepoučí a bude existujúce nešťastie stále ďalej donekonečna zväčšovať nešťastím ďalším.